

Fanperspektiver

Fodboldtoge og det dialogbaserede indsatskoncept

Agerklint, Sarah; Havelund, Jonas; Lauth, Kasper ; Gregersen, Simon

Publication date:
2014

Citation for polished version (APA):

Agerklint, S. (red.), Havelund, J. (red.), Lauth, K., & Gregersen, S. (2014, aug). Fanperspektiver: Fodboldtoge og det dialogbaserede indsatskoncept.

Go to publication entry in University of Southern Denmark's Research Portal

Terms of use

This work is brought to you by the University of Southern Denmark.

Unless otherwise specified it has been shared according to the terms for self-archiving.

If no other license is stated, these terms apply:

- You may download this work for personal use only.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying this open access version

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details and we will investigate your claim. Please direct all enquiries to puresupport@bib.sdu.dk

Fanperspektiver

– Fodboldtoge og det dialogbaserede
indsatskoncept

Redaktion:

Sarah Agerklint & Jonas Havelund

Fanperspektiver

Fodboldtoge og det
dialogbaserede indsatskoncept

Sarah Agerklint & Jonas Havelund (red.)

Fanperspektiver

Fodboldtoge og det
dialogbaserede indsatskoncept

Good hosting

Vol. 4

*Fanperspektiver - Fodboldtoge og det dialogbaserede
indsatskoncept*

Redigeret af Sarah Agerklint og Jonas Havelund, 2014

Print: Books on Demand GmbH, Norderstedt,
Germany

Fankultur.dk

Indhold

Forord	7
<i>Sarah Agerklint og Jonas Havelund</i>	
Fodboldtoge	10
<i>Kasper Lauth</i>	
Det dialogbaserede indsatskoncept - et fanperspektiv	19
<i>Simon Gregersen</i>	

FORORD

Sarah Agerklint & Jonas Havelund

Fodboldfans. Klubberne elsker dem, når de skaber uforglemmelige kulisser til kampene. Når de bakker op uden forbehold og negative ytringer. Når de bruger penge på årskort og merchandise. Men ellers er det nemt at pege fingre af fans og deres opførsel. De har ødelagt toge og skabt problemer for politiet i de byer, hvor de har huseret. De har trukket overskrifter, som var der tale om krigszoner, når først de slog sig løs. Fans er blevet opfattet som et problem, der skulle tages hånd om, håndteres og løses på effektiv vis. Var der frygt for ballade i togene, blev der sendt betjente med som oppassere. Var der tale om "højrisikokampe", mønstrede politiet det tunge kavaleri i form af betjente i indsatsuniformer og hundepatruljer klar til at efterleve de politiske røsters krav om nul-tolerance. Et krav, som passede glimrende til store dele af politistyrkens ønske om at være "fremme i skoene" og sætte ind overfor selv små

uregelmæssigheder, så fansene kunne lære at opføre sig ordentligt. Fodboldfans var et problem, som der skulle tages hånd om vha. redskaber som præventive anholdelser og andre lovmæssige tiltag som f.eks. "Lov om Sikkerhed ved bestemte Idrætsbegivenheder", som indeholder den nationale karantæneordning, i daglig tale "Hooliganregisteret". Men som de følgende to artikler viser, spiller fans i høj grad en aktiv rolle i bestræbelserne på at få afviklet fodboldkampe uden gruvækkende overskrifter og indblanden fra hyperaktive politikere på jagt efter skrappere og i bedste fald uvirksomme tiltag til løsning af problemer, som de ikke har en reel forståelse af. Kasper Lauth og Simon Gregersen, de to forfattere til artiklerne, er fodboldfans. De har begge et indgående kendskab til fankulturen og har brugt deres respektive positioner til at forandre forholdene for fodboldfans til det bedre. De har spillet afgørende roller i forbindelse med etableringen af hhv. DSB's fodboldtoge og politiets dialogbaserede indsatskoncept. To tiltag, som understreger, at fodboldfan kan og bør være en

del af løsningen i forhold til at sikre en god og smidig afvikling af fodboldkampe.

Kasper Lauth beskriver i teksten "Fodboldtøge", hvorledes aftalen om særtøge til fodboldfans kom i stand. En aftale, som har vist sig at være meget succesfuld takket være den gensidige respekt, der kendetegner relationen mellem de rejsende fodboldfans og de specialuddannede fodboldguider.

Simon Gregersen indleder teksten "Det dialogbaserede indsatskoncept - et fanperspektiv" med en gennemgang af fankulturens udvikling. Herefter beskriver han, hvorledes han som fodboldfan har haft muligheden for at være med til at nedbryde nogle af de fordomme, som politifolk har haft om fans, og som har været med til at præge politiets måde at håndtere dem på. Simon konkluderer, at tingene har udviklet sig i en positiv retning, hvor fans i dag i højere grad behandles pænt og respektfuldt.

FODBOLDTOGE

Kasper Lauth

Brøndby fans har altid brugt tog som transportmiddel til og fra kampe. Det var hovedsagligt de uofficielle fans, der benyttede toget, og efter næsten hver udekamp Brøndby spillede, kunne man læse negative historie den efterfølgende dag om klubbens fans' "hærgen". Det var som regel i småtingsafdelingen. Det kunne være hærværk, manglende betaling af togbilletter, tyveri fra salgsvognen og forsinkelse af toget. Men DSB's personale og de øvrige passagerer følte sig generet, ligesom der også har været episoder med vold og anholdelser i og omkring togene. Ofte endte politiet med at følge fansene hjem i togene, hvilket ikke gjorde stemningen bedre.

Før i tiden valgte man tidlige afgang. For det første fordi der ikke var mange med togene, men også fordi vi ikke væltede os i penge, og slet ikke til dyre togbilletter - men vi ville støtte vores klub. Så vi havde planlagt rejsen efter, at vi

kunne blive smidt af toget undervejs pga. manglende togbillet, og stadig nå kampen. Hver gang blev flere smidt af, men det næste tog var jo på vej, så sådan gik dagen og vi kom som regel alle frem til vores destination. Gratis og uden tvivl til gene for mange, idet toget ofte havde ekstra unødige stop undervejs for at smide fodboldfans af toget.

En tur til Aarhus, maj 2008

Den 11. maj 2008 spillede AGF og Brøndby IF i Aarhus. Kampen endte uafgjort og udenfor banen havde der været en del ballade, bla. forårsaget af en aggressiv politiindsats. På hjemturen ender det galt. Politiet var ikke med toget, men de stod på stort set samtlige stationer fra Aarhus til Sjælland. Da toget nærmede sig København, begyndte flere Brøndbyfans at begå hærværk i toget. Hærværket bredte sig hurtigt til flere togvogne. Der var total kaos og togpersonalet forlod hurtigt disse vogne og holdt sig langt væk. Da toget trillede ind på Høje Taastrup så det ud som om, at der var sprunget en bombe inden i det. Alt var smadret. Skumslukker og pyro var blevet affyret, så der stod røg ud af de

smadrede vinduer. Ud af vinduet hang et Brøndbyflag. Der var intet politi på Høje Taastrup station, så alle fans nåede væk inden myndighedernes ankomst. Toget trillede videre mod Københavns Hovedbanegård og efterfølgende kunne DSB gøre skaderne op: I togsættets tre vogne blev 20 sideruder smadret. Samme skæbne overgik toiletterne samt mikrobølgeovnen i togets pantry, som blev brudt op. 137 sæder blev ødelagt. Der var huller i loft og døre. Alt i alt løb skaderne op i over en million kroner.

Vendepunktet

Efter episoden går medierne amok og der kommer meget fokus på fans og deres (mis)brug af DSB. Et par fans vågner også op og snakker sammen om, hvad der kan gøres. For fansene er, når alt kommer til alt, afhængige af at kunne bruge DSB og togene som transportmiddel til og fra kampene. De er klar over, at kampen kan være tabt. Med udsigten til enten kollektiv karantæne fra togene eller togture sammen med aggressive politibetjente i kampuniformer og humoren glemt på politigårde, beslutter fansene

sig for at gøre et forsøg på at beholde togene som mulighed. Sket er sket og de har ingen planer om at undskylde for det, der er sket eller hjælpe med en evt. opklaring. De vil prøve at få DSB i tale og måske få lavet en aftale, som kan være til gavn for alle. Både for DSB, fansene, politiet, de øvrige passagerer og alle, der kan være generet af fodboldfans som weekend efter weekend dukker op på diverse stationer og toge. Fansene kontakter DSB og fremlægger deres idé: Særvogne til fodboldfans. Vogne, hvor almindelige passagerer ikke bliver blandet med fodboldfans. Ideen er taget fra de gode gamle Roligantoge, som trillede fra Jylland til Hovedstaden, når der var landskamp. Der blev givet længere snor og der var fest og god stemning i toget. Samtidig var det vigtigt, at DSB-personalet i disse særvogne med fodboldfans var klar til opgaven og var godt udrustet fra start. For tidligere var personalet skræmt fra vid og sans, og der var meldinger om chikane, tyveri, lange sygemeldinger osv. Så for at ordningen kunne blive en succes, var det påkrævet, at man fra starten fik et godt forhold mellem personale og fans. Så godt, at man nærmest blev gode venner -

personalet skulle være en slags pædagoger for en masse "tosser på tur". Men den største sten på vejen var prisen. Få købte normalt billet og det var katten efter musen, når DSB personalet skulle prøve at få bare lidt penge i kassen. Det var for let at køre gratis og for dyrt at købe billet. Dette skulle der selvfølgelig laves om på, hvis der skulle laves en aftale. Men det krævede, at DSB ville gå med til en acceptabel pris, og at alle fans, der tog toget, var indstillet på at købe billet. Der var meget snak frem og tilbage og kontaktpersonen hos DSB var meget åben overfor ideen. Men den skulle også sælges til DSB ledelsen, så de to initiativtagere måtte vente på det endelige svar. Der blev hurtigt givet grønt lys for ideen. Så skulle selve aftalen bare laves på en måde, så både DSB og fansene kunne acceptere den.

Udspillet fra fansene blev hurtigt lavet, da der ikke var de store problemstillinger i det. De ønskede følgende:

- Togafgange, både ud og hjem, blev aftalt og planlagt i fællesskab med den ansvarlige fra DSB.
- Afgangene blev meldt ud i fanmiljøerne, så alle tog de samme afgange. På den måde

havde man fodboldfans på et tog og i deres egne vogne.

- Salgsvognen i toget skulle fjernes.
- Der var specialuddannet DSB-personale, "fodboldguider", med særvognene, og gerne de samme hver gang.
- Prisen på billetten skulle være 100 kr. pr. landsdel (prisen holdt sig på dette niveau frem til 2014, hvor den steg 50 kr.).
- Billetten skulle købes i toget hos togguiderne og skulle gælde som en returbillet.

En succes

Aftalen om særlige fodboldvogne og fodboldguider blev meget hurtigt en stor succes, og målt i kroner brug på udbedring af hærværk taler tallene for sig selv. I 2008 blev der begået hærværk for små 10 millioner kr., og i 2013 var det beløb kun små 20.000 kr. I årene 2000 – 2008 stod fodboldfans for ca. 10 % af alle arbejds-skader hos DSB, og DSB var hårdt ramt af sygemeldinger blandt togpersonalet, som var bange for at køre med fodboldfans. Så fra DSB var der selvfølgelig også nogle krav. Togene var "fredede", så al hærværk skulle stoppe og togene

skulle respekteres, som var det vores egne. Derudover var DSB' fodboldguider også fredede og de skulle behandles ordentlig og med respekt. Derudover skulle alle, eller størstedelen, købe billet. Der vil altid være nogle, der kører gratis. Det vil ikke kunne undgås. Men fra stort set ingen betaling, er det nu vendt til en relativ høj procentdel, der køber billet. Jeg vil skyde på 90 - 95 %, hvor det før i tiden var max 10 %, der købte billet. En anden vigtig ting var, at togene ikke måtte forsinkes af ryge- og tissepauser. Før i tiden blev toget bare holdt tilbage, men nu kører togene næsten efter køreplanen.

Gensidig respekt

Der har været bump på vejen, men det er i småtingsafdelingen, og de bliver altid løst i fællesskab mellem fans og fodboldguider via dialog. Dialogen har været vigtig fra dag et, og der er en fantastisk dialog før, under og efter togturene. Fansene har en stor ansvarsfølelse overfor "deres" fodboldvogne og "deres" fodboldguider og hjælper til med at løse evt. problemer undervejs. I dag er fans og fodboldguiderne meget glade for hinanden, og

der er skabt et stærkt bånd imellem de to parter. Det er de samme guider, fansene ser hver gang, og det er vigtigt for at skabe et tillidsforhold. Guiderne er specielt uddannet og er som enkeltindivider nogle meget tolerante, søde og meget åbne mennesker. En offentlig instans som fodboldfans aldrig har set lignende, og fansene var nærmest i chok første gang, de blev mødt af en fremstrakt hånd og et "velkommen" - de var vant til det modsatte. Nu blev man modtaget med skulderklap, "tak for sidst", "hvordan går det" osv. Vi er efterhånden kommet så langt, at alle glæder sig til selve togturen, både fans og DSB-personalet. Turene er fastlagt til en bestemt afgang i egne vogne. Hjemrejsen er også fastlagt på forhånd, så alle er klar over, hvilke afgange de skal benytte for at gøre brug af den særlige billet til den favorable pris - ellers skal der købes en ny billet.

Afrunding

Brøndbyfans nyder godt af samarbejdet med DSB, men set over en bred kam, så er aftalen til gavn for alle. Den gør måske lidt ondt på ledelsen i DSB, men de skal huske på, hvordan

det var før aftalen. Det er fantastisk med disse fodboldvogne, hvor alle er med af samme grund, og ikke til gene for andre. Man kan feste og danse boogie woogie ned gennem toget, sammen med DSB-personalet. En af de vigtigste ting, som har ændret sig blandt fansene siden aftalen er kommet i stand, er evnen til selvjustits. En evne som fansene ikke har været synderligt kendt for tidligere. Årsagen er, at alle kan se, at denne aftale er god for alle og fansene vil derfor ikke miste den. Specielt måden som fodboldguiderne er en del af hele dette "show" er en vigtig faktor. De formår at behandle fansene på en måde, som alle sætter pris på.

DET DIALOGBASEREDE INDSATS- KONCEPT - ET FANSPERSPEKTIV

*Simon Gregersen, Aalborg, det forhenværende
Boys Republic, Vesttribunen*

Visiret ned. Kniplen frem. Strips parat. Vi havde jo fortjent det. Vi kunne da bare lade være med at være så langt udenfor pædagogisk rækkevidde. En belastning for det danske samfund. Et problem der skulle bekæmpes med magt. Vi ville balladen. Vi skulle bremses, inden vi fik muligheden for at sprede kaos.

Indledning

Sådan er man blevet mødt af politiet gennem mange år, når man som fodboldfan har rejst land og rige rundt for at følge sin klub. Det var nærmest blevet reglen, at politiet troppede op med en formodning, en forventning - ja måske endda for nogles vedkommende en forhåbning - om ballade og konfrontation, når der blev spillet bold på de danske stadions. Men hvorfor var det blevet sådan? Og var det et realistisk billede? Var

det en retfærdig behandling? Kunne man gøre det anderledes? De spørgsmål vil jeg forsøge at svare på eller som minimum belyse i det følgende. Er jeg for personligt involveret til at kunne give en objektiv og fair skildring? Jeg mener det ikke, men vil lade det være op til læseren at vurdere. Jeg har muligvis ikke den endegyldige sandhed, men mange har gennem årene nikket genkendende til mine oplevelser, tanker og refleksioner. Hvorom alting er, så kan de i hvert fald være med til at belyse et problem, der måske ikke er så stort, som det ofte er blevet gjort til. Noget, der forhåbentlig vil komme både fans, politi og samfund til gavn i det lange løb. For vi er allerede nået langt på få år. Et resultat, som flere parter kan tage æren for. Et resultat, som vi alle bør hæfte os ved og være stolte over.

Dansk fankultur

For at forstå, hvordan det hele var endt i en situation, hvor fronterne var trukket så hårdt op, er det nødvendigt at se lidt på den danske fankultur. Hvad er det egentlig for en størrelse og hvordan har den udviklet sig? Som begreb er fankultur en overordnet betegnelse for den

folkemasse, der følger en given sportsgren, og hvordan denne masse tænker og agerer. I forbindelse med fodbold – såvel dansk som udenlandsk – er fankultur et ekstremt vidt-favnende begreb, der dækker over en lang række forskellige måder at følge og støtte sin klub på. Selv om man forsøger at operere med underkategorier, kan det være svært at sætte folk entydigt i én og kun én kategori, men det forsøges til stadighed. Der har været mange typer af kategorier i spil gennem årene, der – set fra et fanperspektiv – har været mere eller mindre vellykkede. Men for også at kunne forstå omfanget og baggrunden for disse kategorier, bliver man nødt til at dykke ned i dansk fankulturs historie. Jeg vil forholde mig til den udvikling, der er foregået i min levetid. Grænserne er i det følgende sat en smule skarpt op, og reflekterer ikke nødvendigvis de korrekte "milepæle" i udviklingen, men overordnet passer det meget godt med min forståelse.

De glade 80'ere

Vi starter i de glade 80'ere. Et årti præget af roliganbevægelsen, som især var markant i

forbindelse med landskampe. Frankrig 1984 og Mexico 1986. Klaphatte. "Vi sejler op ad åen". Bølgen. Det foregik fredeligt og tilforladeligt. Men mange opfatter i dag roliganismen som en lalleglad og useriøs måde at tænke fankultur på. På klubsiden var historien ikke helt den samme. Jovist, roliganbevægelsen markerede sig også i forbindelse med klubkampe, men på dette tidspunkt var dansk fodbold også fyldt med amatører og halv-professionelle. Der var en ganske løs struktur på tribunerne og organiseret stemning så man ikke alverden til. Danmark gik langt hen ad vejen fri for "Den engelske syge". Mens hooliganismen hærgede i 70'ernes og 80'ernes England (og andre europæiske lande), var det ikke rigtig noget, der bed sig fast i den danske fanscene. Der var sporadiske episoder med vold og ballade, men omfanget var ekstremt begrænset og langt hen ad vejen overladt til tilfældige sammenstød. Det afspejlede sig også i politiets tilgang til fodboldkampe og fodboldfans i almindelighed. Der var ikke noget, man brugte alverdens ressourcer på. Det var slet ikke nødvendigt. Men alting skulle ændre sig.

Drastisk. For fankultur er i en konstant udvikling.

90'erne

Så kom 90'erne. De første opgør med roligankulturen begyndte. Efter Superligaens indførelse i 1991 steg også engagementet blandt fanskaren. Spillet på banen - produktet - blev af højere kvalitet. Underholdningsværdien steg. Der kom flere mennesker på de danske stadions. Med den øgede interesse for dansk klubfodbold, fulgte også forandringer i måden, hvorpå mange gik til fodbold. De første officielle fanklubber blev stiftet og der var en generel tendens til en langt større grad af struktur og organisation blandt fans. Atmosfæren og stemningen fik et løft. Men 80'ernes roligankultur kunne stadig anes i mange af klubberne. En tendens, som ikke alle kunne forene sig med. Som modsvar så flere uafhængige grupperinger dagens lys. Flere af disse havde en dagsorden, som til tider havde et anstrøg af "hooliganisme" - udover støtten til holdet naturligvis. Der findes i dag en offentlig "sandhed" om, at fodboldfans med hang til voldelige eskapader ingen interesse havde i

fodbolden og klubben, de foregav at repræsentere. At fodbolden blot var – og fortsat er – en undskyldning for at kunne skabe ballade og få afløb for aggressioner. En opfattelse, der i min optik ikke kunne være længere fra sandheden. Bevares, der kan sikkert findes tilfælde, hvor nogle unge mænd passer på denne påstand. Men det er undtagelsen frem for reglen. Klubberne har længe haft travlt med at tage afstand til voldelige elementer med klichéer som *"De er ikke rigtige fans"*. Disse personer passer ikke ind i det image, som klubbernes ledelse gerne ville pleje og holde fri for smuds. Sådan var det dengang og sådan er det stadig. Hvad klubberne – i hvert fald ikke udadtil – var og er bevidste om er, hvor inkarnerede og passionerede disse mennesker rent faktisk er. De ser det som et privilegie og en pligt at forsvare klubben og byen. Det kan man have en holdning til, hvilket man er i sin gode ret til. Man behøver ikke nødvendigvis at være enig i tankegangen, men hvis man ønsker at flytte mennesker og ændre deres holdninger, er det første skridt at sætte sig ind i og ikke mindst respektere deres baggrund og tankegang. Dette behøver ikke at

være ledsaget af en accept. Men for mig virker forståelsen som en absolut, fundamental nødvendighed. En helt basal forståelse af den menneskelige psyke - især i forbindelse med gruppementalitet.

Men den tankegang var tilsyneladende ikke-eksisterende på daværende tidspunkt - hverken fra politiets eller fra politisk side. Der blev til stadighed allokeret flere ressourcer til at bekæmpe fænomenet. Politiet fik flere beføjelser til bl.a. at imødegå dette segment af fodboldfans. Der blev i langt højere grad sat hårdt mod hårdt. Og måske med rette. For 90'erne er - i manges optik - kendetegnet ved en eskalering af fodboldvold i Danmark. De såkaldte firms blev etableret og, inspireret af engelske hooligans, mere og mere organiserede. Voldelige sammenstød blev aftalt på forhånd. Sat på en spids, har jeg personligt ikke det store problem med, at to grupper - med samme dagsorden - mødes for "at løbe hornene af sig". Spillereglerne er klare. Man mødes i lige antal. Det skal være en fair kamp. Og så må den stærkeste vinde. Om man vil det eller ej, så har mennesket en voldelig natur baseret på basale, primitive instinkter. Det

er svært at argumentere imod – især set i et historisk perspektiv. Mange vil sikkert hæfte sig ved ordet primitiv og mene, at mennesket i dag burde have udviklet til et stadie, hvor vi er kommet videre end det primitive. Man kan præge mennesker i en retning, men det er noget, der ligger dybt i vores natur. Og dette er ikke mindst tilfældet, hvis man sætter et menneske i en presset og truende situation. Så kan man selvfølgelig altid diskutere arv og miljø, hvilket naturligvis har sin berettigelse. Men man må samtidig acceptere tilstanden i samfundet og at vi som mennesker basalt set er dyr. Intelligente og højt udviklede, men vi er stadig dyr.

00'erne

Vi bevæger os videre til det nye årtusinde. 00'erne skulle vise sig at blive en fortsættelse af den udvikling, der startede i midt 90'erne. Politikere og politiet satte i fællesskab hårdt mod hårdt i bekæmpelsen af fodboldvold. Flere ressourcer. Flere beføjelser. Man forsøgte at inddrage erfaringer fra udlandet. Især havde man et godt øje til England, for de havde om nogen oplevet problemerne med fodboldvold.

Og de havde jo fået det udryddet. Eller sådan virkede det i hvert fald for den almindelige borger. Medier havde ikke længere den samme fokus på "den engelske syge". Men var det ensbetydende med, at man havde fået has på det? Min opfattelse er et absolut nej. Man havde derimod fået det flyttet. Væk fra gaderne omkring stadion og ud af offentlighedens synsvinkel. Det er min opfattelse, at den engelske hooliganisme lever i fuld vigør. Den er bare anderledes i dag, end den var i 70'erne og 80'erne.

Tilbage til Danmark. Inspireret fra udlandet rullede tiltagene ind. Tiltag, der blot styrkede den hårde linje mod fodboldfans. Nul-tolerance. Masseanholdelser. Registrering. Overvågning. Visitering. Hunde. Peberspray. Men lige lidt lod det til at have den ønskede effekt. Hvad rigtig mange tilsyneladende glemte var, at mange af tiltagene blev taget ud af en større sammenhæng. Det virkede ofte som om tiltagene blev håndplukket for at passe til den konfrontatoriske linje. Tiltag, der i praksis virkede voldsomme og drastiske. Tiltag, der blev indført uden at skele til, hvor nuanceret en fankultur og fanbase

politiet i praksis stod overfor. Tværtimod blev billedet langt mere sort/hvidt, og alle blev skåret over en kam. Med mindre du rejste med de officielle fanklubber, blev du pr. automatik stemplet som ballademager, der udgjorde en risiko. Ved flere tilfælde kunne man ikke engang vide sig "sikker", selvom man rejste med den officielle fanklubs bus. Fodboldfans blev betragtet og behandlet som en gruppe borgere, der udgjorde en risiko. Langt størstedelen blev betragtet som værende udenfor pædagogisk rækkevidde. Det syn og de mange tiltag hjalp ingenlunde på problemet. Tværtimod. Det blev i stedet en ond spiral, der rent faktisk blot eskalerede problemet.

Baggrunden for den hårdere linje skal til en vis grad findes i fankulturens udvikling. Gennem 00'erne så flere og flere såkaldte uofficielle fraktioner dagens lys. Mange af disse var inspireret af de engelske Casuals og de sydeuropæiske og sydamerikanske Ultras. I takt hermed blev den generelle tilgang til fodbold også langt mere passioneret. Udtrykket blev mere rå og hårdt. I og med internettet blev hvermandseje, og de sociale medier fik deres

indtog, blev strukturen og organisationen omkring visse grupperinger styrket. Det blev lettere at kommunikere på daglig basis. Ikke blot internt i grupperne, men også blandt de forskellige fraktioner, der delte tribune. Også kommunikationen mellem fans på tværs af klubberne blev mere tilgængelig og hyppig. På godt og ondt. Men en forbedret struktur og organisation sammen med et hårdere udtryk er jo ikke nødvendigvis ensbetydende med, at flere vil balladen. Jeg skal ikke påstå, at der ikke var nogle, der ville. For det var der. Og det vil der nok altid være. Men ved at skære alle over en kam, var politikere og politi med til at skubbe udviklingen i den helt forkerte retning. Man kan igen gå tilbage til den helt fundamentale psykologi: Hvis du betragter og behandler et menneske som værende kriminel, så er der langt større risiko for, at vedkommende rent faktisk begår kriminelle handlinger. Ikke fordi det nødvendigvis vil, men fordi det bliver trængt op i en krog. Føler sig uretfærdigt behandlet. At man samtidig behandler større grupper på denne måde gør, at reaktionen fra denne bliver stærkere. Politiet blev i højere og højere grad set

som en fjende. Ikke blot for en gruppe af fodboldfans isoleret, men for hele fankulturen og dennes udvikling. At tryk aflever modtryk muligvis er lidt af en kliché, gør det dog ikke mindre sandt. Det så vi gang på gang. Vi oplevede det på egen krop. Vi var rigtig mange, der ikke så os selv som kriminelle og derfor stod måbende overfor, hvorfor vi skulle behandles som sådan. Bare fordi vi gik til fodbold. Jovist, vi kunne være ekstremt højrøstede, men det er vel ikke kriminelt at ytre sig? Det burde det i hvert fald ikke være i Danmark.

Et drastisk skifte

I 2010 skete der så endelig et markant og drastisk skift i måden, hvorpå fodboldfans blev betragtet og behandlet. Havde politikerne endelig fået øjnene op for, at tingene ikke var helt så sort/hvidt, som man hidtil havde antaget? Nej, svaret skulle vise sig at komme fra den akademiske gren af samfundet, nemlig fra et par forskere, der med en solid baggrund baseret på viden kunne betragte fankulturen objektivt. Deres tilgang var ikke gennemsyret af subjektive og følelsesbaserede holdninger. Tilgangen var

derimod videnskabelig og gennemarbejdet. Ikke flere hovsaløsninger, der mest af alt virkede som taget ud af en kontekst for at få medietid og opmærksomhed i den popularitetskonkurrence, som politik rent basalt er. Dermed ikke sagt, at politikere ikke tog problemet seriøst eller ikke oprigtigt ønskede at finde en holdbar løsning. Men de løsningsforslag, der hidtil var kommet på bordet var generelt ugennemtænkte og i bedste fald ineffektive – men til tider direkte skadelige. Hvorfor var det tilfældet? For mig er svaret tydeligt og entydigt. Man havde ikke formået – end ikke forsøgt – at sætte sig ind i den voksende kultur, som findes blandt fodboldfans. Man var ikke interesseret i at lytte. Inklusion var ligefrem et fyord for mange, for hvorfor og hvordan skulle man overhovedet påbegynde en dialog med notoriske ballademagere. Mennesker, hvis eneste formål med at komme til fodbold var vold og ballade. Sådan var de jo alle sammen. Hvis man ikke sad pænt og klappede sporadisk, var det jo fordi man potentielt udgjorde en risiko. Passion og vildskab (som ikke nødvendigvis behøver at være et negativt begreb) blev sat lig med ønsket om ballade og konfrontationer. Men

det skulle meget hurtigt vise sig at være en helt fundamental forkert opfattelse. Og løsningen var så simpel, at man nu sidder hoverystende tilbage.

Eventbetjente

Det hele handlede om dialog. At lytte til fodboldfans. Deres ønsker og bekymringer. At man fra politiets side satte sig ind i, hvordan en fankultur og en fanscene egentlig er sammensat. Hvor nuanceret fodboldfans som gruppe egentlig er. Hvordan de forskellige segmenter tænker og agerer. I den forbindelse vil jeg også skynde mig at sende en stor ros til Østjyllands politi for at turde tænke anderledes. For at turde gå andelede til værks, selvom mange af deres kolleger – både i kredsen men også i resten af landet – så skævt til dem. Det skulle vise sig, at jeg hurtigt blev involveret i den nye udvikling. Østjylland Politi gjorde forsøget med det, der i første omgang blev kaldt eventbetjente. Det, der senere blev til det ”dialogbaseret indsatskoncept”, da først Rigspolitiet fik øje på det fornuftige i at behandle fodboldfans ordentligt. For det skulle ikke kun handle om fodbold. Det

skulle være et koncept, der kunne bruges i alle mulige sammenhænge, hvor mange mennesker er samlet. Men fordi det var nyt og en helt fundamental anderledes måde at gribe tingene an, startede det som en prøveordning. Man ville uddanne betjentene i at tænke og agere anderledes. Og som ved så mange andre uddannelser, så skulle det hele evalueres via en eksamen. En eksamen, der skulle stå til en kamp mellem Randers FC og AaB. Og det var her, jeg pludselig kom i spil.

Østjyllands Politi og de to fanforskere, der orkestrerede uddannelsen, ønskede, som en del af forløbet, at få input fra de mennesker, det rent faktisk handlede om. Os fans. Fordi tiltaget langt hen ad vejen er rettet mod det gæstende holds medrejsende fans, blev der taget kontakt til Aalborg. Man ønskede, at repræsentanter for den gruppe af fans, der følte sig marginaliserede og stigmatiserede, skulle give deres syn på sagen. De fans, som tidligere var blevet skubbet i den forkerte retning. Man ville gerne have bud på, hvad der ikke fungerede, og hvad der måske ville fungere. Den direkte kontakt gik ikke til mig i første omgang, men kom ad omveje gennem

mine medfans. Jeg var i forvejen involveret i det organisatoriske fanarbejde og i stigende grad det politiske aspekt heri. Jeg så det derfor som en god mulighed for endelig at blive hørt og for rent faktisk at flytte nogle mennesker. Af samme grund tvivlede jeg ikke et sekund med at takke ja til tilbuddet. Jeg drog derfor i fællesskab med en repræsentant for Auxilia (uafhængig stemningsgruppe i Aalborg) til Aarhus, hvor vi på forhånd havde forberedt et oplæg om politiets arbejde og fankultur generelt. Det gik strygende og vi fik masser af god feedback fra de betjente, der deltog i uddannelsen. Men ville det have en mærkbar effekt at gribe tingene anderledes an? Det skulle vise sig til "eksamen" i Randers.

Eksamen

Dagen kom. Randers away. Idéen var på plads og dialogen var indledt allerede inden afgang fra Aalborg. I ugen op til kampen havde jeg været i kontakt med Østjyllands Politi og aftalt en plan for dagen. Hvornår og hvor mange vi ville ankomme. Hvor vi gerne ville have slukket tørsten og hvornår vi ville mod stadion. Alle de lavpraktiske og organisatoriske aspekter var på

plads. Men hvordan ville det fungere i praksis? For idéen om dialog kan være nok så god, men hvis den ikke bakkes op af konkret handling, så ville det blot blive en omgang varm luft.

Vi hoppede på toget i Aalborg og vendte næsen mod Randers. Da vi ankom til banegården, mødte der os et noget uvant syn. På perronen stod en mindre gruppe betjente i gule veste og tog imod. Vi var gennem årene blevet vant til et massivt fremmøde af betjente – gerne i kampuniform –, når vi kom rundt i landet. Nu blev vi høfligt budt velkommen. Vi blev talt til med respekt. Vi blev pludselig behandlet, som var vi rent faktisk helt almindelige mennesker. Ikke alle fans var bekendt med den ændrede kurs, og mange stod lettere måbende overfor denne modtagelse. Fansene var positive. Skeptiske, men positive. Folks skepsis var naturligvis velbegrundet. Vi var gennem mange år blevet vant til noget helt andet. Hvordan kan det bare skifte fra den ene dag til anden? Og kan man stole på det? Det måtte jo vise sig. Dagen gik. Vi besøgte det planlagte værtshus. Vi gik mod stadion, så kampen og efterfølgende tilbage mod banegården. Alt sammen uden nævne-

værdige problemer. På vej mod stadion blev der fra gruppen kastet en flaske ind på en stor, tom græsplæne. Ingen var på noget tidspunkt i fare, men det retfærdiggør naturligvis ikke at kaste en flaske. Nu skulle det vise sig hvordan politiet rent faktisk ville agere i praksis. Og jeg blev overrasket. Det gjorde vi allesammen. Positivt.

En af de gul-vestede betjentene prikkede mig på skulderen og sagde, at han lige havde set en person kaste flasken. Jeg gik selv forrest i gruppen, og siden jeg ikke har øjne i nakken (endnu), havde jeg ikke selv set episoden. Betjenten kunne have valgt at anholde personen for forstyrrelse af den offentlige orden, men valgte i stedet at gå dialogens vej – det var jo trods alt hele humlen. Han udpegede diskret vedkommende for mig, og spurgte om jeg ikke kunne tage affære. Og det gjorde jeg. Jeg tog mig en hurtig snak med flaskekasteren og vi blev hurtige enige om, at det nok var ret unødvendigt at kaste den flaske. Episoden blev afrundet med, at han gik hen til betjenten og undskyldte for sin tanketorsk. Betjentens reaktion var et klap på skulderen og en venlig formaning om, at det skulle han nok lade være med i fremtiden. Han

stod jo i princippet til en bøde. Jeg havde efterfølgende endnu en kort snak med betjenten, hvor han gav udtryk for sin tilfredshed med alle parters håndtering af situationen. En betragtning som jeg var og er 100 % enig i. Tidligere kunne situationen have resulteret i, at en håndfuld betjente var gået målrettet og voldsomt efter manden. En handling der uden tvivl blot ville få situationen til at eskalere. Og alt sammen på grund af en lille og - i praksis - ubetydelig tanketorsk. Det var vitterligt nye tider.

Og netop denne dag, samt den unikke tilgang hos Østjyllands Politi, skulle vise sig at sætte barren for den danske politiindsats fremadrettet. For det havde den ønskede effekt. Dagen var som helhed. Dagen var som helhed en bragende succes. Godt humør og god stemning hele dagen. Ingen konflikter eller konfrontationer. Hverken med politi eller modstanderfans. Fordi vi blev behandlet ordentlig og med respekt, gjorde vi naturligvis også, hvad politiet bad os om. Og det til trods for et nederlag og derfor en nedslået og bitter flok efter kampen. Men det var hverken politiets skyld eller problem. De havde behandlet os godt, så derfor var der ingen grund til at lade

frustrationerne gå ud over dem. En tendens, man ellers ofte havde set før i tiden grundet fjendebilledet og den hårde linje.

Ovenstående beretning illustrerer flere af de positive ting, den nye tilgang har bragt med sig. For det første havde betjentens håndtering af flaskeepisoden en langsigtet, præventiv effekt. Ikke kun for personen, men også for alle hans medfans. Folk indså, at politiet ikke nødvendigvis bare var efter os, men at det rent faktisk handlede om at få tingene afviklet på en smidig måde. Nogle vil så måske påstå, at der er negative sider forbundet med, at politiet ser gennem fingre med noget, der godt kunne takseres som en lovovertrædelse. Det synspunkt forstår jeg ganske udmærket, men det er min udprægede opfattelse, at det absolut ikke er tilfældet. Fans får nemlig ikke den fejlagtige opfattelse af, at man kan slippe afsted med lovovertrædelser. Og havde vedkommende gentaget handlingen, havde der helt sikkert også være en konsekvens af dette. Men politiet behøver ikke skride ind med magt ved hver lille bagatel, når nu man kan få tingene til at glide på

en måde, hvor man samtidig får nedbrudt modsætningsforholdet mellem politi og fans.

Gensidig respekt

Præcis som vi har følt os stigmatiseret, kan vi heller ikke sige os fri for, at vi har gjort præcis det samme overfor politiet. Det har langt hen ad vejen været i afmagt, men uanset hvad, har det også været en hæmsko for samarbejdet fans og politi imellem. Vi har fået øjnene op for, at politiet er andet end bare en gruppe krigere – et tæskehold – hvis eneste formål var at få os ned med nakken. Den ændrede måde at håndtere os fans på har været med til at nedbryde det fjendebillede, som længe har eksisteret. Og politiets ændrede adfærd har også været med til at genopbygge respekten for dem som den udøvende instans. For respekten skal og må gå begge veje for at være et grundlag for godt samarbejde. Den øgede gensidige respekt har styrket kommunikationen. Før følte vi os forfulgt og gjorde meget ud af hemmelighedskræmmeri og diskretion. Vi forsøgte aktivt at undgå politiet. Snyde dem. Køre ad omveje for at ankomme til byen uset. I dag fortæller vi åbent om vores

tidplaner og hvad vi ønsker at foretage os på kampdagen. Rent faktisk hjælper politiet os gerne med at få aftaler på plads med værtshuse, at lægge fornuftige ruter gennem byen for at undgå sammenstød med modstandere og tidsplaner for, at vi når alting. Man kan selvfølgelig argumentere for, at det hjælper politiet med at have styr på os hele tiden. Det er også helt korrekt. Men jeg er efterhånden af den overbevisning, at de oprigtigt ønsker, at vi får en god oplevelse, når vi besøger deres politikreds. Et ønske vi deler og forsøger at gøre vores til, går i opfyldelse. For vi har også et ansvar. Det hele går begge veje.

Øget selvjustits

Udover den øgede gensidige respekt, er det dialogbaserede indsatskoncept også i høj grad medvirkende til at fremme den interne selvjustits i fanskaren. Ingen af parterne ønsker, det skal udvikle sig til en stikkerkultur, men udenforstående vil nok blive overrasket over, hvor stort fokus der rent faktisk er på intern selvjustits. Vi er meget bevidste om vores ansvar. Der bliver brugt mere og mere tid og energi på

”uddannelse” af medfans. Ikke fordi nogen skal gøre sig til herre over, hvordan andre går til fodbold på og støtter deres hold, men fordi uheldige episoder kan være så ekstremt ødelæggende for det hårde arbejde, der bliver lagt i det fra de engagerede kræfter på fanscenen. Det vil sige, at der opereres med et fåtal helt grundlæggende retningslinjer – et kodeks om man vil. Vi ønsker ingeniørligt at knuse vores egen kultur og lægge låg på den entusiasme og passion, som folk har omkring deres klub. Men vi ved samtidig, hvor ødelæggende det kan være for kulturen og dennes udvikling, hvis vi ender med at vende tilbage til udgangspunktet før 2010. Til dette formål kommer internettet og sociale medier igen i spil. Men i denne sammenhæng bliver redskaberne brugt på en langt mere konstruktiv facon. Der vil altid være ting, viden og diskussioner, som man gerne vil holde internt i grupperne. Og det synes jeg er ganske legitimt og naturligt. Men der er i dag større fokus på åbenhed og samarbejde. Det gælder på tværs af fraktioner fra samme klub, hvor flere og flere tribuneprojekter ser dagens lys og sammenholdet er i fokus. Men det gælder

absolut også på tværs af klubberne. Vi kan hade hinanden nok så meget, men vi tilhører alle sammen den samme subkultur, der har klare, fælles mål. Og det samarbejder vi om. På kampdagen sviner vi hinanden til – det er en del af kulturen. Men dagen efter kan vi genoptage samarbejdet og diskussioner, der er til gavn for kulturen som helhed.

Genvunden respekt for politiet

Siden 2010 har jeg været involveret i uddannelse af dialogbetjente. Jeg tager med jævne mellemrum ud til flere jyske politikredse og kommer med mit bidrag. Jeg føler, at jeg nu, som repræsentant for Aalborgs fanscene, bliver hørt. Og taget seriøst. Jeg kan mærke, at jeg rent faktisk flytter folk, når jeg taler åbent om mine oplevelser og syn på tingenes tilstand før og nu. Og jeg er ikke alene om det. I andre kredse er det Auxilia, der repræsenterer vores fanscene. Og det gør de fremragende. For vores budskab er det samme. Vi bruger meget af det samme materiale. Mødet med betjentene har også flyttet mig. Jeg har genvundet meget af den tabte

respekt for politiet. Jeg ser nu også dem som mennesker fremfor i krigere i uniform.

Dialogkonceptets positive effekt

Men hvilken effekt har det dialogbaserede indsatskoncept så overordnet haft? En markant og positiv effekt vil jeg påstå. Man kan starte med at skele til statistikkerne. De taler deres tydelige sprog. Færre anholdelser og en nedadgående kurve. Man skal naturligvis være påpasselig med at bygge en påstand udelukkende på statistik, da der kan være faktorer, som der ikke tages højde for. Enkeltstående tilfælde, som overskygger den generelle tendens og kan skævvride billedet. Men supplerer man statistikken med oplevelser og observationer, så er påstanden straks stærkere. Min oplevelse er klar og tydelig. Siden det dialogbaserede indsatskoncept blev indført, har der været en meget markant reduktion i antallet sammenstød, voldelige episoder og generel uro i forbindelse med fodboldkampene. Beretninger fra fans af andre klubber, tegner det samme billede. Siden konceptet blev udrullet på national basis, er det blevet en meget bedre oplevelse at gå til fodbold.

Og det er uanset, om man er "Hr. og Fru Danmark", en af de tidligere "Risk-fans" som mig selv eller betjent. Det er min personlige oplevelse, og det er ligeledes den oplevelse, som medfans og betjente beretter om. Jeg har for vane sidst på dagen i forbindelse med en kamp at tage kontakt til en dialogbetjent eller to for at høre deres syn på dagens begivenheder. Og jeg mindes ikke umiddelbart, at der har været nogle udprægede negative tilbagemeldinger. Der kan være småting, som vi så tager med hjem og behandler efterfølgende. Vi ønsker jo grundlæggende en god oplevelse og en fest. Kan vi skabe festen og de gode rammer, så har vi gjort vores til at hjælpe holdet som 12. mand.

Fankoordinatorer

Nu er klubberne ligeledes begyndt at tage sine fans seriøst. Rollen som fankoordinator (eller Supporter Liaison Officer (SLO), som det officielt hedder) er pludselig kommet i fokus. For en gangs skyld vil jeg rette en tak UEFA for at stille krav til klubberne, som nu skal have en SLO for at opnå UEFA licens. Det er selvfølgelig en helt anden snak, men det er med til at understrege,

hvor stor effekt dialog og inklusion har. Man når ganske enkelt længere ved at lytte til hinanden og i fællesskab forsøge at finde en fælles retning og løsning.

Afrunding

Dialog er et fremragende og virksomt redskab. Det ses gang på gang. Senest har dialog vist sig at være løsningen på et ganske lavpraktisk problem, der dog kunne ende med potentielt at være roden til ballade og voldelige sammenstød. I forbindelse med det seneste derby mellem FCK og Brøndby i begyndelsen af maj 2014 påpegede klubbernes fans sammen med Danske Fodbold Fanklubber (DFF) en potentiel risiko i forbindelse med transporten efter kampen. Sporarbejde på S-togs linjen gjorde, at det tog, der skulle fragte Brøndbys fans efter kampen, skulle gøre stop på Østerport Station. Den station, hvor FCK's fans blev eskorteret til efter kampen. Det kræver ikke indsigt i raketvidenskab at se, at dette potentielt kunne ende i store problemer på stationen. Problemer, man tidligere har oplevet på selv samme station. Men fordi fans og DFF ytrede bekymring herom, og fordi der nu eksisterer et

godt samarbejde og en god dialog, fandt man en løsning. Politiet og DSB besluttede at ophæve den blokering af sporet, som gjorde et stop på Østerport Station nødvendig. Dermed tog man problemet i opløbet. Om det ville resultere i problemer, kan man derfor på ingen måde sige med sikkerhed, men gennem dialogen blev den potentielle risiko helt elimineret. Endnu et af de talrige eksempler, der understreger at langt størstedelen af fodboldfans vitterligt ikke vil balladen. Tværtimod ønsker man at forebygge gennem civiliserede tiltag.

Med alt dette sagt, tror jeg dog ikke man skal tro, at man fuldstændig kan eliminere ballade og vold i forbindelse med fodboldkampe. Fodbold er en sport for folket uanset hvor mange penge, der bliver pumpet i den. Det har også nogle – i min optik – naturlige konsekvenser. Der vil altid være fans, som vil volden. Det gør dem ikke til mindre fans. Det er vigtigt at have in mente. Med engagement og en lidenskabelig tilknytning, bliver man også mere involveret. Man tager det personligt, hvis nogen angriber ens klub. Spørgsmålet er, hvordan man reagerer på det. Ikke alle mennesker er ens. Nogle er mere fysiske

end andre. Vold er som udgangspunkt uacceptabelt i det moderne samfund, med mindre det bliver udøvet i en ring eller et bur som led i dyrkelse af en sportsgren. Det er sådan loven er. Og fred være med det. Men personligt kan jeg ikke se problemet i et aftalt slagsmål mellem to indforståede parter med klare retningslinjer. Det er jo i princippet det, kampsport er. Så længe uskyldige eller deres ejendom ikke bliver involveret. For så bliver det straks mere problematisk i mine øjne. Men min holdning er langt fra delt med resten af Danmark. Og det har jeg det fint med. Vi lever i et demokratisk samfund med ytringsfrihed, hvor jeg har ret til en mening præcis som alle andre.

Men vi må ikke fjerne fokus. Dialogen virker. Sammenstød og ballade i forbindelse med fodboldkampe er faldet drastisk. Og det mener jeg skyldes en bedre indsigt i fankulturen hos udenforstående – især hos politiet. Alle bliver ikke skåret over en kam, men blive betragtet som den brogede flok en fanskare nu engang er. Som tidligere nævnt er fankultur i en konstant udvikling. Noget som alle parter skal være bevidste om. Men et bredt samarbejde ser jeg

som et fremragende værktøj til at gøre udviklingen mulig og ikke mindst positiv. Vi skal fortsætte i det spor, vi er i nu. Det er positivt for alle parter og interessenter. Fans, klubber, politi, DSB og forbundene. Og det kan vi takke os selv for. Men ikke mindst to forskere og Østjyllands Politi. Vi må i den sammenhæng ikke glemme at inddrage de andre politikredse, der nu har taget konceptet til sig. Alle steder, hvor man bliver mødt af imødekommende betjente i gule veste, har det en præventiv effekt.

Vi er ikke i mål, men vi er rigtig godt på vej!